

FDUV:s utlåtande om tillgänglighetsvisionen för trafiksystemet

Ärende: VN/26048/2021

Inlämnat via e-tjänsten utlatande.fi 25.8.2023.

FDUV är en riksomfattande intresseorganisation för svenskspråkiga personer med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning och deras närstående. Förbundet representerar tio lokalföreningar samt riksföreningen för personer med intellektuell funktionsnedsättning Steg för Steg. FDUV har ca 2900 medlemmar, men betjänar närmare 5000 personer runt om i Svenskfinland.

FDUV välkomnar arbetet med tillgänglighetsvisionen för kollektivtrafiken. En tillgänglig kollektivtrafik är viktig förutsättning för tillgodoseendet av flera grundläggande rättigheter. Enligt artikel 9 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna främja tillgänglighet, eftersom det är en förutsättning för att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva oberoende och fullt ut delta på alla livets områden. FDUV framför följande kommentarer gällande tillgänglighetsvisionen:

1. Begreppet tillgänglighet.

FDUV betonar att tillgänglighet är ett brett grepp som utöver den fysiska miljön även omfattar transporter, information, kommunikation och den digitala miljön. En del personer behöver även anpassningar när det gäller ljud, ljus och lukter. I visionen kunde därför ingå en definition på begreppet tillgänglighet för att säkerställa att alla personer med funktionsnedsättning har likvärdig tillgång till kollektivtrafiken.

2. Språkliga rättigheter och lätt svenska.

För personer som talar svenska som modersmål är det av yttersta vikt att de språkliga rättigheterna garanteras även i kollektivtrafiken. Det här är även en viktig förutsättning för att den svenskspråkiga befolkningen ska ha möjlighet att planera och genomföra sin resa smidigt, säkert och självständigt. Kommunikationen på svenska måste även vara begriplig och beakta det växande behovet av lätt språk. Uppskattningsvis 11-14 procent av Finlands befolkning är i behov av lätt språk för att kunna tillgodogöra sig information. Till målgruppen för lätt språk hör bland annat personer med inlärningssvårigheter, intellektuell funktionsnedsättning, demens eller afasi, dyslektiker, ovana läsare och läsare med ett annat modersmål, till exempel invandrare som håller på och lär sig

språket. Utöver det kan en större andel av befolkningen ha nytta av lätt språk i vissa situationer. Det är viktigt att informationen på lätt språk erbjuds på de båda nationalspråken. Visionen kunde därför fästa större vikt vid språklig tillgänglighet.

3. De fyra grupperna med särskilda behov.

Att på förhand identifiera olika grupper med särskilda behov underlättar säkert planeringen. FDUV betonar dock att de fyra uppräknade grupperna inte nödvändigtvis omfattar alla personer med funktionsnedsättning. Dessutom kan en person tillhöra flera grupper samtidigt, vilket innebär att personen kan ha behov av flera olika tillgängliga lösningar samtidigt. För FDUV förblir det oklart vad som avses med personer som behöver lättanvända tjänster och personer med olika neurologiska problem. Detta kunde klargöras i det fortsatta beredningsarbetet. Enligt FDUV är det viktigt att beakta behoven hos personer med olika kognitiva funktionsnedsättningar, men utöver det behöver även behoven hos personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och personer med tal- och kommunikationssvårigheter beaktas.

4. Ett gott bemötande.

Det är välkommet att visionen betonar att tjänsteleverantörerna och tjänsteproducenterna ska ha förståelse för olika gruppers behov och att personalen ska vara kompetent. En tillmötesgående och vänlig personal är en central förutsättning för att användarna ska känna sig både trygga och välkomna att använda kollektivtrafiken. Särskilt för personer med intellektuell funktionsnedsättning kan det vara viktigt att det finns personal på plats som kan svara på frågor och ge stöd vid behov. Därför är det viktigt att personalen får utbildning i de varierande behoven hos personer med funktionsnedsättning. Det är inte bara personalen som spelar en viktig roll med tanke på en lyckad användarupplevelse, även medpassagerarnas bemötande spelar en stor roll. Många personer med funktionsnedsättning har erfarenheter av dåligt bemötande i kollektivtrafiken, vilket både personalen och medpassagerarna har en skyldighet att förebygga.

5. Erfarenhetsexperter.

FDUV understöder förslaget att involvera erfarenhetsexperter i alla faser av planeringen och när kollektivtrafiken utvärderas och utvecklas.

6. En tillgänglig resekedja.

Det är positivt att visionen lyfter vikten av en tillgänglig resekedja, eftersom det är en förutsättning för att personer med funktionsnedsättning ska ha möjlighet att använda kollektivtrafiken. Personer med intellektuell funktionsnedsättning kan behöva träning och stöd med bland annat att planera sin resa, förstå tidtabeller, hitta hållplatser, köpa biljetter och träning för undantagssituationer samt sociala situationer. Det är även viktigt att det finns tillräckligt mycket med tid för förflyttningar och att ta till sig ny information. Alla dessa delar behöver vara tillgängliga för att det ska vara möjligt för den här gruppen att använda

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

kollektivtrafiken. Personer med intellektuell funktionsnedsättning kan dessutom behöva hjälp och stöd av andra när de reser. Därför är det viktigt att till exempel ledsagare och assistenter kan resa avgiftsfritt tillsammans med personen med funktionsnedsättning. FDUV påpekar även att resekedjan ska vara tillgänglig även för personer som inte använder digitala tjänster. För att resekedjan i praktiken ska vara tillgänglig är det även viktigt att beakta den ekonomiska aspekten av resandet. Personer med intellektuell funktionsnedsättning har ofta obetydliga inkomster och alltför höga biljettpriser kan utgöra ett hinder för att resa kollektivt och därmed begränsa den sociala delaktigheten.

7. Tillgänglig reseinformation och kommunikation.

FDUV understöder förslaget att reseinformation tillhandahålls i tillgängligt format i alla kollektivtrafikmedel. Det är viktigt att informationen tillhandahålls multisensoriskt, digitalt och i pappersformat. FDUV understryker även vikten av kognitiv tillgänglighet, vilket bland annat omfattar information på lätt språk men även användning av bilder, piktogram och färger i kommunikationen. Utöver tillgänglig information är det viktigt att det finns tillgängliga kommunikationskanaler mellan användaren och tjänsteleverantören. Tillgängliga kommunikationskanaler är särskilt viktiga för personer med tal- och kommunikationssvårigheter.

8. En tillgänglig transportinfrastruktur.

Enligt visionen ska tillgänglighet beaktas när ny infrastruktur byggs eller när befintlig infrastruktur förnyas. FDUV understöder förslaget och föreslår vidare att principerna om universell utformning (universal design) tillämpas.

Avslutningsvis betonar FDUV vikten av att i det fortsatta arbetet med visionen och de konkreta åtgärderna involvera personer med funktionsnedsättning och de organisationer som företräder dem.